

SOSYAL BİLGİLER MOZAİĞİ

MUSTAFA KEMAL'İN FİKİR HAYATI

MURAT CİVAN

1. Mustafa Kemal'in okuyup etkilendiği düşünürlerden biri "Vatan Şairi" olarak tanınan Namık Kemal'dir. Vatan sevgisi ve hürriyet gibi konuları coşkulu bir şekilde işleyen Namık Kemal, genç Mustafa'nın kalbinde vatan sevgisi ve hürriyet aşkı gibi duyguların yerleşmesine yardımcı olmuştur. Mustafa Kemal meclis konuşmalarında Namık Kemal'in şiirlerinden de örnekler vermiştir. Yabancı yazarlardan özellikle Fransız İhtilali'ne zemin hazırlayan Montesquieu (Monteskiyö) ve Jean Jöcques Rousseau'nun (Jan Jak Russo) fikirleri Mustafa Kemal üzerinde etkili olmuştur.

Verilen bilgilere bakılarak Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Yabancı yazarlar onun üzerinde vatanseverlik konusunda daha fazla etkili olmuşlardır.
B) Namık Kemal yazdıklarıyla Mustafa Kemal'i yabancılaşmaya itmiştir.
C) Yerli ve yabancı düşünürlerin fikirlerinden istifade etmiştir.
D) Yabancı yazarlar sayesinde yabancı dile duyduğu ihtiyaç ve yönelme artmıştır.

Aşağıda Mustafa Kemal'in hayatıyla ilgili bazı olaylar ve kişilik özellikleri verilmiştir.

2.

	Mustafa Kemal'in Hayatıyla İlgili Olaylar	Kişilik Özelliği
I.	Bir karar almadan önce iyi düşünür ve şartların olgunlaşmasını beklerdi.	İleri görüşlülüğü
II.	Ülkesi için Osmanlı-Yunan savaşında savaşabilmek için okuldan kaçarak orduya yazılmaya gitmiştir.	Vatanseverliği
III.	Doğruyu söylemekten asla çekinmezdi. Düşündüklerini daima halkın huzurunda söylemeye çalışırdı.	Açık sözlülüğü
IV.	Türk milletinin tam bağımsız, çağdaş ve ilerlemesini sağlamayı hedeflemiştir.	İdealistliği

Buna göre tabloda verilen olaylar ve kişilik özellikleri eşleştirmelerinden hangileri doğrudur?

- A) I ve II. B) II ve III. C) I, II ve III. D) II, III ve IV.

3.

Atatürk doğup büyüdüğü ortamın şartlarından ve yetiştiği dönemin önemli olaylarından etkilenmiştir. O, dünyada meydana gelen siyasi, askerî, ekonomik, sosyal, kültürel ve bilimsel gelişmeleri yakından izlemiştir. Ayrıca daha gençlik yıllarından itibaren Osmanlı Devleti'nin karşı karşıya bulunduğu sorunlarla ilgilenmiş ve bunlara çözüm yolları bulmaya çalışmıştır. Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşmasında doğduğu ve çocukluğunu geçirdiği Selânik'in önemli bir yeri vardır. Çeşitli dinlerden ve milletlerden insanların bir arada yaşadığı Selânik, işlek limanı ve batıya doğru uzanan demir yolu ile Avrupa'dan gelen fikir akımlarının etkili olduğu bir şehirdir. Böyle bir ortamda yetişen Atatürk çocukluk yıllarından itibaren Batılı yaşam tarzıyla ve yeni fikirlerle tanışma imkânı bulmuştur. Atatürk'ün yetişmesinde o dönemin modern eğitim veren kurumlarında kesintisiz bir eğitim görmüş olmasının da payı büyüktür. O, bu okullarda kahramanlığı, vatanseverliği, arkadaşlığı, disiplini, fedakârlığı ve mücadele etmeyi öğrenmiştir. Askerlik derslerinin yanı sıra edebiyat, tarih ve Fransızca derslerine ilgi göstererek duygu ve düşünce dünyasını geliştirmiştir.

Parçadaki bilgilere bakılarak Atatürk'ün fikir hayatıyla ilgili,

- I. Yaşadığı ortamın çok uluslu olması fikir dünyasının zenginleşmesinde etkili olmuştur.
II. Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu zorluklar Atatürk'ün çareler aramasında etkili olmuştur.
III. Okuduğu mahalle mektebi çağdaş düşüncelerin oluşmasında temel olmuştur.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I. B) I ve II. C) II ve III. D) I, II ve III.

4. Aşağıda Mustafa Kemal'in doğduğu şehir olan Selanik'teki durumun anlatıldığı bir metin verilmiştir.

Her tarafta karışık sokakların aralarında tatlı sürprizlerle karşılaşılırdı; kâh yeşilliklerin arasından birdenbire şehir ve denize açılan manzaralar, kâh çocuk sesleri ile okunan Kur'an nağmelerinin taşıdığı sıbyan mektepleri, kâh muntazam vuruşlarla bakır veya demir döven çekiç seslerinin duyulduğu karanlık atölyeler, kâh kırlangıç yuvası gibi geçmişin birçok faciasını yaşamış yüksek evler (...) Bu şehrin dilleri ve dinleri farklı mütevazî insanları, bu küçük tatlardan büyük mutluluklar çıkarmasını bilirdi. (...)

Fakat çok geçmeden bu huzur ve sessizliğin yerini, Rum çetelerinin ayrılıkçı çığlıkları alacaktı! Korku ve tedirginlik (...) fırtına yüklü siyah bulutlar gibi dolaşmaya başlayacak, Makedonya'nın, (...) Selanik'in Türk mahallelerine bir karabasan gibi çöken bu korku ve tedirginlik bulutlarını dağıtmak, bir türlü mümkün olmayacaktı.

(Medyan, 2014: 31) (Düzenlenmiştir.)

Buna göre Mustafa Kemal'in doğduğu yıllar ile ilgili,

- I. Doğduğu şehirde zamanla karışıklıklar ve kargaşa ortamı oluşmuştur.
- II. Selanik'te Rumlar devlete karşı olumsuz faaliyetlerde bulunmuşlardır.
- III. Yaşanan isyanlar sonucunda Yunanistan Osmanlı Devleti'nden ayrılmıştır.

Çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.   B) I ve II.   C) II ve III.   D) I, II ve III.

5. Mustafa Kemal'in ilgi alanı çok geniştir. Rüştiye yıllarından itibaren yalnız sınıf geçmek için değil, gelecekte üstlenmeyi düşlediği zor ve önemli görevler için de kendini yetiştirmeye başlamıştır. Matematikteki başarısı mantıklı ve hesabını bilir bir kişilik kazanmasında, edebiyat ve şiire ilgisi düşüncelerini özlü ve etkili bir biçimde açıklayabilen yazar ve konuşmacı olmasında etkili olmuştur. Tarihi sevmesi, bilinçlenmesinin yanında millî duygularının beslenmesini de sağlamıştır. Askerliğe karşı duyduğu yoğun ilgi ise onun liderlik yeteneklerini pekiştirmiştir.

Bu bilgilere bakılarak Mustafa Kemal'in fikir hayatıyla ilgili,

- I. Öğrenim hayatı boyunca farklı fikir yapıları geliştirmiştir.
- II. Çok yönlü bir kişiliğe sahiptir.
- III. Sezgileri sayesinde olayları önceden tahmin edebilme yeteneği kazanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.   B) I ve II.   C) II ve III.   D) I, II ve III.

6. Atatürk, Türk düşünürleriyle de yakından ilgilenmiş ve onların fikirlerinden etkilenmiştir. Bu kişiler arasında onu en fazla etkileyenler Namık Kemal, Mehmet Emin, Tevfik Fikret ve Ziya Gökalp olmuştur. Onun "Şair Mehmet Emin Yurdakul'un ilk defa Manastır Askerî İdadisinde öğrenci iken okuduğum 'Ben bir Türk'üm, dinim, cinsim uludur.' mısrasıyla başlayan manzumesinde, bana ulusal benliğimin gururunu tattıran ilk anlatımı bulmuştum." sözleri bu etkinin önemli örneklerinden biridir. Mustafa Kemal, Harp Okulu yıllarında Namık Kemal'in Vatan Kasidesi'ni ezberlemiş ve arkadaşlarına da bu şiiri okumalarını önermiştir.
- Verilen bilgilere göre Mustafa Kemal'in fikir dünyasıyla ilgili,**
- Yazarların düşünceleri fikir dünyasının olgunlaşmasına katkı sağlamıştır.
  - Türkçülük düşüncelerinin oluşmasında Türk yazarlardan esinlenmiştir.
  - Etkilendiği eserleri çevresinin de okuması yönünde telkinlerde bulunmuştur.
- yargılarından hangilerine ulaşılabilir?**
- A) Yalnız I. B) I ve II.
C) II ve III. D) I, II ve III.
7. Osmanlı eğitim sistemi içerisinde devlet tarafından desteklenen ve parasız olan askerî okullar çağdaş anlayışa dayalı, pozitif bilimleri ölçü alan eğitim ve öğretim faaliyetleri yürütmekteydi. Mustafa Kemal'in bu okullarda eğitim görmesi onun ---
- Verilen bilgiler dikkate alındığında metin aşağıdaki ifadelerden hangisi ile devam ettirilemez?**
- A) çağdaş ve ileriye gören bir kişiliğe sahip olmasını sağlamıştır.
B) başarıları ile övünen bir lider olmasını sağlamıştır.
C) akılcı bir bakış açısına sahip olmasını sağlamıştır.
D) vatansever ve olayları objektif yorumlayan bir lider olmasını sağlamıştır.
8. Manastır Askerî İdadisindeki eğitimi sırasında Atatürk'ü en çok etkileyen olay 1897 tarihli Türk-Yunan Savaşı olmuştur. Türk ordusunun savaş meydanında parlak bir zafer kazanmasına rağmen barış masasından zararlı çıkmasına içerleyen Atatürk, coşkun bir vatan sevgisiyle dolmuştu. Bir arkadaşıyla gönüllü olarak savaşa katılmak için girişimde bulunmuş ancak bu arzusunu gerçekleştirme imkânı bulamamıştır.
- Buna göre Atatürk'ün eğitim hayatında yaşadığı bu olayla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?**
- A) Osmanlı Devleti'nin yaşadığı olaylardan etkilenmiştir.
B) Devletin durumu onda milliyetçi duyguların oluşmasına sağlamıştır.
C) Devlet sorunları ile ilgilenirken eğitim hayatını aksatmıştır.
D) Savaşların zafer kazanmada yeterli olmadığını anlamıştır.

9. Aşağıda Mustafa Kemal'in eğitim hayatı ile ilgili verilen bilgiler doğru ise (D), yanlış ise (Y) kutucuğunu işaretleyiniz.

	D	Y
Arkadaşı Ömer Naci sayesinde hitabet sanatına ilgi duymuştur.		
Kolağası Mehmet Tevfik Bey, Mustafa Kemal'in tarihe olan ilgisinin artmasında ve millî benliğinin oluşmasında etkili olmuştur.		
Öğretmeni Mehmet Asım Efendi, edebiyatta ilgi duyan Mustafa Kemal'in askerî yeteneğini sezmış ve bu yönünü daha fazla geliştirmesi için onu teşvik etmiştir.		

Buna göre tabloda sırasıyla hangi harfler kullanılmıştır?

- A)

D
D
D

 B)

Y
Y
D

 C)

D
Y
Y

 D)

Y
D
Y

10. Mustafa Kemal'in okumaya karşı büyük bir ilgisi vardı. Yerli ve yabancı birçok fikir adamını okur ve onların fikirlerini analiz ederdi. Kitapları okurken sayfa kenarlarına notlar alır, kimi zaman kendi fikirlerini de bu notların yanına yazardı. Mustafa Kemal yabancı düşünce adamlarının eserlerinden istifade edebilmek için Fransızca öğrenmişti.
- Parçadaki bilgilere göre Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?**
- A) Başkalarının fikirlerine kendi fikrinden daha çok önem vermiştir.
- B) Yalnızca kendi bildiklerini doğru kabul etmiştir.
- C) Yeni fikirler öğrenip kendisini geliştirmek için çaba harcamıştır.
- D) Yabancı yazarların fikirlerine daha fazla değer vermiştir.

11. Mustafa Kemal, "Minnet borcum vardır, bana yeni ufuklar açtı." dediği Tarih Öğretmeni Yüzbaşı Tevfik Bey'i Manastır'da tanıdı. Vatan şairi Namık Kemal'in ve Türkçülük akımının öncülerinden Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerini ve Aydınlanma Çağı düşünürlerinin eserlerini Manastır'daki öğrencilik yıllarında okudu ve onlardan etkilendi.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Manastır'ın Mustafa Kemal'e sağladığı kazanımlardan biri değildir?

- A) Çağdaş düşüncelere sahip olması
- B) Tarihle ilgilenmesi
- C) Milliyetçi düşüncelere sahip olması
- D) Savaş stratejileri geliştirmesi

12. ... doğup büyüdüğü Selânik'in Batı'ya daha çok bağlantılı bulunması sebebiyle, olacaklara dikkat çeken fikirleri vardı. Etrafına topladığı arkadaşlarla cesaretle konuşuyor ve onları güzel konuşmasıyla kısa zamanda tesiri altına alıyordu... İttihatçıların Paris'te yayımladıkları gazeteleri getiriyordu... Bizler vatan, millet, Türklük fikrini çok defa Harp Akademisi sırasında ondan duymuştuk... Harp Akademisinde her cuma akşamı sınıfta toplanıyor, kapılar kapandıktan sonra Mustafa Kemal kürsüye çıkıyor, tıpkı konferans verir gibi Paris'ten gelen Türkçe ve Fransızca gazetelerden öğrendiklerini bizlere aktarıyordu. O zamana kadar "Padişahım çok yaşa!" demekten başka bir şey bilmeyen bizler için Mustafa Kemal'in anlattıkları çok dikkat çekiciydi...

Buna göre Mustafa Kemal ile ilgili,

- I. Mustafa Kemal gazetelerden öğrendiklerini arkadaşlarına anlatmıştır.
- II. Bulunduğu dönemde sadece "Padişahım çok yaşa" diyebilen insanlar vardı ve anlattıklarıyla onların dikkatini çekmeyi başarmıştır.
- III. Ulusçuluk anlayışı ile ilgili düşünceleriyle çevresindekileri etkilemiştir.

yorumlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.
- B) I ve II.
- C) II ve III.
- D) I, II ve III.

13. Mustafa Kemal Atatürk hayatı boyunca okumaya karşı büyük ilgi duymuştur. Elde ettiği başarıların temelinde de yüksek karakteri, üstün mizacı ve kişiliği dışında onda bu özelliklerin belirgin olarak ortaya çıkmasında büyük ölçüde etken okumaya olan düşkünlüğüdür.

Verilen bilgilerde Mustafa Kemal'in hayatında etkili olan aşağıdaki durumlardan hangisi vurgulanmıştır?

- A) Arkadaş çevresi
- B) Okuma sevgisi
- C) Askerlik hayatı
- D) Ailesi

14. Mustafa Kemal, Osmanlının Balkan topraklarındaki Selânik'te doğmuştu. İşlek bir limana sahip olan Selânik, Osmanlının Avrupa'yla ticaretinde önemli bir konuma sahipti. Şehir halkı olarak Müslümanı, Hristiyanı aynı mahallede yaşıyor, dinî günlerde, cenazelerde, bayramlarda ve düğünlerde acı ve sevinç birlikte paylaşıyordu. Selânik'te pek çok gazete ve dergi yayımlanıyordu. Şehirde yoğun kültürel bir ortam oluşmuştu.

Bu bilgilere göre Mustafa Kemal'in yetiştiği ortamla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Ekonomik ve kültürel yönden zengin bir ortamda doğup büyüdüğüne
- B) Osmanlının çöküşünün ilk izlerinin görüldüğü yerde büyüdüğüne
- C) Avrupa kültürünün etkili olmadığı bir ortamda yaşadığına
- D) Çok kültürlü yapının oluşturduğu sorunlardan etkilendiğine

15. Mustafa Kemal Askerî İdadide öğrenim görmek üzere geldiği Manastır'da vatan ve hürriyet şairi Namık Kemal ve Türkçülüğü savunan Mehmet Emin Yurdakul ile tanıştı. Mustafa Kemal'in tarih bilincinin gelişmesinde öğretmeni Mehmet Tevfik Bey'in rolü de büyüktür.

Verilen bilgilere bakılarak Manastır şehrinin Mustafa Kemal'e katkılarıyla ilgili,

- I. Vatanseverlik duyguları gelişmiştir.
II. Fikri alt yapısı oluşmuştur.
III. Yazarlardan ve öğretmeninden etkilenmiştir.
- yargılarından hangilerine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız I. B) I ve II.
C) II ve III. D) I, II ve III.

16. Şemsî Efendi İlkokulunu bitiren Mustafa Kemal, annesinin ısrarıyla daha çok memur yetiştirilen Mülkiye Rüştiyesine kaydoldu. Bir süre bu okula devam eden Mustafa Kemal, bir akrabasının yardımıyla gizlice askerî rüştiye sınavlarına girdi. Sınavı kazandı ve kaydını bu okula yaptırdı.

Buna göre Mustafa Kemal'in okul değiştirmesiyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Askerlik mesleğine yönelmiştir.
B) Mülkiye rüştiyesine kendi isteğiyle kaydoldu.
C) Bir zorunluluk nedeniyle mülkiye rüştiyesinden ayrılmıştır.
D) Annesiyle okul eğitimi konusunda aynı fikirdedir.

17. Mustafa Kemal'in öğrencilik yaşamı önce Mahalle Mektebi'nde başladı. Daha çok dinî eğitim veren bu okulda, geleneksel bir anlayış vardı. Daha sonra babasının isteğiyle Mustafa Kemal, modern yöntemlerle eğitim veren Şemsî Efendi İlkokulunda eğitimine devam etti.

Yukarıda anlatılanlara göre Mustafa Kemal'in eğitim yaşamı ile ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

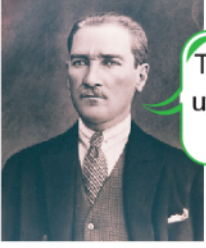
- A) Okul yaşamına girmeye istekli değildi.
B) Farklı şehirlerde öğrenimini sürdürdü.
C) Farklı anlayışta eğitim veren okullarda okudu.
D) Eğlenceli bir öğrenim yaşamı oldu.

18. Mustafa'nın doğduğu Selânik, önemli bir liman şehri olmanın yanında demir yolu ile de Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi önemli şehirlere bağlanmaktaydı. Bu durum Selânik'in hem Batı ile etkileşimini kolaylaştırmış hem de sosyal ve kültürel yönden gelişmesine zemin hazırlamıştır. Avrupa'da çıkarılan gazete, dergi ve kitaplardaki fikirler çok uluslu yapıya sahip olan Selânik üzerinden Osmanlı ülkesine yayılıyordu. Bu yönüyle Selânik, Avrupa'daki gelişmelerin yakından takip edildiği ve Batı ülkeleriyle etkileşimin en yoğun yaşandığı şehirlerden biriydi. Kısaca Selânik, Osmanlı Devleti'nin Batı'ya açılan bir penceresi konumundaydı.

Buna göre Selânik şehrinin Mustafa Kemal'e olan katkılarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Farklı kültürleri tanıma fırsatı oluşmuştur.
B) Batı'daki gelişmelerden hemen haberdar olmasına imkân sağlamıştır.
C) Fransız İhtilali'nin etkisinde kalarak demokrasi rejimine karşı duruş sergilemesine neden olmuştur.
D) Farklı kültürlerle ait eserlerin yer alması fikir hayatını zenginleştirmiştir.

19.

Türk milletinin yürütmekte olduğu ve uygarlık yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müspet ilimdir.

Atatürk bu sözüyle aşağıdakilerden hangisinin önemini vurgulamıştır?

- A) Özgürlüğün varlığının
- B) Akılcılık ve bilimselliğin
- C) Millî egemenliğin
- D) Yurtta barışın

20.

Mustafa Kemal Harp Okulu yıllarını şöyle ifade etmiştir: "Harp Okulu yıllarında siyaset düşünceleri baş gösterdi. Duruma ilişkin henüz etkili bir düşünce oluşturamıyorduk. Sultan Hamit Dönemi idi. Namık Kemal Bey'in kitaplarını okuyorduk. Kovuşturma sıkı idi. Çoğunlukla koğuştta yattıktan sonra okuma imkânı buluyorduk. Bu gibi yurtsever eserleri okuyanlara karşı kovuşturma yapılması, işlerin içinde bir kötülük bulunduğunu sezdiriyordu. Ancak bunun iç yüzü gözlerimiz önünde bütünüyle netleşmiyordu. Kurmay sınıflarına geçtik. Derslere çok iyi çalışıyordum. Bu dönemde bende ve bazı arkadaşlarımda yeni düşünceler açığa çıktı. Ülkenin yönetiminde ve siyasetinde bozukluklar olduğunu keşfetmeye başladık. Binlerce kişiden oluşan Harp Okulu öğrencisine bu keşfimizi anlatma isteğine kapıldık. Okulun öğrencileri arasında okunmak üzere el yazısıyla hazırladığımız bir gazete kurduk. Sınıf içinde küçük teşkilatımız vardı. Ben yönetim kurulunda idim. Gazetenin yazılarını çoğunlukla ben yazıyordum."

Verilen bilgilere bakılarak Mustafa Kemal ile ilgili,

- I. Siyasi olaylara karşı ilgi göstermiştir.
- II. Vatansever yazarların eserlerini okumuştur.
- III. Arkadaşlarıyla birlikte örgütlenerek çevresindekileri bilinçlendirmeye çalışmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.
- B) I ve II.
- C) II ve III.
- D) I, II ve III.

ÖĞRENCİ NO		YANITLAR	
1	0 0 0 0 0 0	1	A B C D E
2	1 1 1 1 1 1	2	A B C D E
3	2 2 2 2 2 2	3	A B C D E
4	3 3 3 3 3 3	4	A B C D E
5	4 4 4 4 4 4	5	A B C D E
6	5 5 5 5 5 5	6	A B C D E
7	6 6 6 6 6 6	7	A B C D E
8	7 7 7 7 7 7	8	A B C D E
9	8 8 8 8 8 8	9	A B C D E
10	9 9 9 9 9 9	10	A B C D E
		11	A B C D E
		12	A B C D E
		13	A B C D E
		14	A B C D E
		15	A B C D E
		16	A B C D E
		17	A B C D E
		18	A B C D E
		19	A B C D E
		20	A B C D E

